

<https://core.ac.uk/download/pdf/141489395.pdf> (дата звернення 22.04.2025).

Науковий керівник: Демко В. С., доцент кафедри економіки і бізнесу, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного.

СТАН РИНКУ ПРАЦІ ПРИДНІПРОВСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РАЙОНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ

Ціль сталого розвитку № 8: Гідна праця та економічне зростання

Васильченко Д. В. dinalobaceva378@gmail.com

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Дослідження стану ринку праці та факторів, що на нього впливають, завжди є актуальним та постійно знаходяться у колі зору вчених, політиків, державних структур. Не дивлячись на існуючу методологію аналізу ринку, кожна країна і, навіть, кожний окремий її регіон мають свої особливості вирішення проблеми безробіття та забезпечення рівня зайнятості.

Повномасштабне вторгнення РФ суттєво вплинуло на стан ринку праці як України в цілому, так й окремих її регіонів. Не дивлячись на поступове пристосування економіки до нових умов функціонування у воєнному стані, в Україні зберігається високий рівень безробіття. За оцінками дослідницької агенції «Info Sapiens», у січні 2024 р. рівень безробіття в Україні становив 17 % [1] проти 9,9% за останній передвоєнний рік [2]. Війна докорінно змінила стан ринку праці регіонів країни, однак й у довоєнний період він стикався з не менш серйозними проблемами.

Придніпровський економічний район (далі ЕР) займає частину центральної та південно-східної території України. До його складу входять Дніпропетровська, Запорізька і Кіровоградська області. Це п'ятий район України за площею та третій за чисельністю населення. Стан ринку робочої сили у Придніпровському економічному районі представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Стан ринку робочої сили у Придніпровському економічному районі

Області країни	2015 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2021 рік у % до 2015 року
Робоча сила						
Дніпропетровська	1 594,9	1523,8	1532,4	1496,8	1478,0	92,67
Запорізька	825,5	812,6	819,1	819,1	780,7	94,57
Кіровоградська	436,6	430,4	431,8	414,7	406,5	93,11
Разом по ЕР	2 857,0	2766,8	2783,3	2730,6	2665,2	93,29
Зайняті						
Дніпропетровська	1 479,6	1402,3	1413,7	1367,8	1347,0	91,04
Запорізька	745,1	732,2	741,6	707,3	694,4	93,20
Кіровоградська	386,8	380,5	384,5	362,0	352,9	91,24
Разом по ЕР	2 611,5	2515	2539,8	2437,1	2394,3	91,68
Безробітні						
Дніпропетровська	115,3	121,5	118,7	129,0	131,0	113,62
Запорізька	80,4	80,4	77,5	84,4	86,3	107,34
Кіровоградська	49,8	49,9	47,3	52,7	53,6	107,63
Разом по ЕР	245,5	251,8	243,5	266,1	270,9	110,35

*Побудовано автором на основі [2], [3]

Таблиця 1 демонструє загальну тенденцію до скорочення робочої сили у

Придніпровському економічному районі за період, що аналізується. Водночас, спостерігається загальна тенденція до скорочення кількості зайнятого населення та зростання безробітного. У 2021 році порівняно із 2015 роком найбільше скорочення робочої сили мало місце по Дніпропетровській області (на 7,33% при скороченні по ЕР на 6,71%). По цій області також відбулося найбільше скорочення кількості зайнятих (на 8,96% при скороченні по ЕР на 8,32%) та найбільше зростання безробітних (на 13,662% при зростанні по ЕР на 10,35%).

У таблиці 2 наведено динаміку рівня зайнятості населення Придніпровського ЕР.

Таблиця 2

Рівень зайнятості населення Придніпровського економічного району

Області країни	2015 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення (+,-) 2021 р. від 2015 р.
В цілому						
Дніпропетровська	60,9	58,6	59,5	58,0	57,9	-3,0
Запорізька	56,4	56,7	58,1	56,0	55,8	-0,6
Кіровоградська	54,0	54,5	55,6	53,1	52,6	-1,4
Жінки						
Дніпропетровська	56,8	52,7	55,6	53,3	52,3	-4,5
Запорізька	50,8	50,2	52,7	50,3	51,0	0,2
Кіровоградська	49,1	50,2	49,7	49,1	47,5	-1,6
Чоловіки						
Дніпропетровська	65,4	65,3	63,9	63,4	64,2	-1,2
Запорізька	62,8	64,2	64,1	62,3	61,2	-1,6
Кіровоградська	59,5	59,2	62,2	57,5	58,2	-1,3
Міська місцевість						
Дніпропетровська	62,0	60,0	60,6	59,6	59,5	-2,5
Запорізька	56,5	57,6	58,8	56,1	55,9	-0,6
Кіровоградська	56,5	58,1	58,6	56,1	55,9	-0,6
Сільська місцевість						
Дніпропетровська	54,7	51,1	53,5	49,7	49,3	-5,4
Запорізька	55,9	53,8	55,5	55,5	55,3	-0,6
Кіровоградська	49,5	48,0	50,3	47,7	46,5	-3,0

*Побудовано автором на основі [3]

За даними табл. 2 робимо висновок про суттєве недовикористання робочої сили у Придніпровському ЕР.

За методологією МОП рівень зайнятості населення визначається за формулою :

$$\text{рівень зайнятості} = \frac{\text{зайняті}}{\text{населення у віці 15 – 70 років}} \times 100 \quad (1)$$

За даними таблиці 1 кількість робочої сили у Придніпровському ЕР у 2021 році склала 2665,2 тис. осіб, що становило 62,3% від чисельності населення у віці 15-70 років [2].

Отже, у 2021 році Придніпровський ЕР мав у своєму розпорядженні 4278 тис. осіб працездатного віку ($2665,2 \div 0,623$).

Рівень зайнятості населення району у 2021 році відповідно до формули (1) становив:

$$\text{рівень зайнятості} = \frac{2394,3}{4278} \times 100 = 55,97\%$$

Отже, порівняно з районним показником у 2021 році по Дніпропетровській області відмічаємо кращу ситуацію (рівень зайнятості – 57,9%), а гіршу – по Кіровоградській (рівень зайнятості – 52,6%), Проте, показник рівня зайнятості 55,97% по ЕР знаходиться майже на рівні показника 55,7% по Україні.

Також відмічаємо негативну тенденцію використання робочої сили. У більшій мірі відбулося скорочення зайнятості жінок порівняно з чоловіками та сільського населення порівняно із міським по Дніпропетровській області. Більш менш стабільна ситуація спостерігається по Запорізькій області. Навіть рівень зайнятості в області жінок зріс на 0,2% при одночасному скороченні зайнятості чоловіків на 1,6%.

Таблиця 3 дозволяє побачити зміни, що відбулися у рівні безробіття у Придніпровському економічному районі у передвоєнному періоді.

Таблиця 3

Рівень безробіття Придніпровського економічного району

Області країни	2015 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення (+,-) 2021 р. від 2015 р.
В цілому						
Дніпропетровська	7,2	8,0	7,7	8,6	8,9	1,7
Запорізька	9,7	9,9	9,5	10,7	11,1	1,4
Кіровоградська	11,4	11,6	11,0	12,7	13,2	1,8
По ЄР	8,6	9,2	8,8	9,8	10,2	1,6
Україна	9,1	8,8	8,2	9,5	9,9	0,8
Євросоюз (27 країн)	10,1	7,3	6,7	7,1	7,0	-3,1
Жінки						
Дніпропетровська	5,8	7,8	6,8	8,1	9,8	4,0
Запорізька	9,2	10,8	9,1	11,9	11,4	2,2
Кіровоградська	9,7	8,6	11,7	12,4	12,7	3,0
Чоловіки						
Дніпропетровська	8,6	8,2	8,7	9,1	8,0	-0,6
Запорізька	10,2	9,0	9,8	9,5	10,7	0,5
Кіровоградська	12,9	14,3	10,3	13,0	13,6	0,7
Міська місцевість						
Дніпропетровська	7,1	7,9	7,4	8,0	8,2	1,1
Запорізька	9,8	9,4	9,0	10,1	10,8	1,0
Кіровоградська	10,4	11,3	11,0	12,6	13,0	2,6
Сільська місцевість						
Дніпропетровська	8,1	8,7	9,7	12,4	12,9	4,8
Запорізька	9,5	11,7	11,1	12,6	12,0	2,5
Кіровоградська	13,3	12,2	10,8	12,8	13,6	0,3

*Побудовано автором на основі [3]

Як свідчать показники табл. 3, рівень безробіття по Придніпровському ЄР поступово зростає за виключенням невеликого його зменшення у 2019 році порівняно з 2018 роком. Але, якщо у 2015 році рівень безробіття по району був меншим, ніж в Україні, і, навіть, нижчим за країни Євросоюзу, то з 2018 року по 2021 рік рівень безробіття по ЄР був суттєво гірше. Так, якщо по Україні в цілому у 2021 році порівняно з 2015 р. рівень безробіття зріс на 0,8%, то по району – на 1,6% при зниженні рівня безробіття в країнах ЄС на 3,1%. Суттєво зріс рівень безробіття серед жінок разом із незначним зростанням у чоловіків (з незначним скороченням по Дніпропетровській області). Також має місце суттєве збільшення рівня безробіття населення сільської місцевості порівняно із міською, крім Кіровоградської області, по якій відмічаємо зростання безробіття міського населення на 2,6% порівняно із 0,3% – сільського.

Отже, аналіз показав, що Придніпровський ЄР у довоєнному періоді мав дуже серйозні проблеми на ринку праці, які потребували розробки відповідного механізму їх вирішення. Війна ще більш загострила вже існуючі проблеми, пов'язані із зовнішньою та внутрішньою міграцією населення, мобілізацією до лав ЗСУ, територіальним переміщенням бізнесу, що

привело до структурних та якісних змін, поглиблення вже сформованого дисбалансу на ринку праці.

Станом на 1 січня 2023 р. найбільша кількість зареєстрованих безробітних була у Запорізькій, Дніпропетровській та Сумській областях [1] (перші дві входять до Придніпровського ЄР).

Ситуація на ринку праці також залежить від віддаленості регіону від лінії фронту, рівня підприємницької активності, ступеня мобільності робочої сили та від ефективної державної політики сприяння зайнятості населення та підтримки бізнес-середовища.

Для стабілізації регіональних ринків праці в умовах війни та повоєнної відбудови необхідно, на нашу думку, реалізувати низку заходів, спрямованих на розвиток та модернізацію бізнес-середовища: підвищення адаптивності робочої сили, її навчання найконкурентнішим професіям, максимальне залучення внутрішніх мігрантів до трудової діяльності; ефективність заходів, спрямованих на працевлаштування молоді, на основі прикладів успішного досвіду в інших європейських країнах. Відкриття нових індустріальних парків створить нові якісні робочі місця, де зможуть розвиватися нові підприємства та зростуть масштаби діяльності вже переміщених галузей. Активізація діяльності центрів підтримки бізнесу, надання консультаційної підтримки бізнес-ініціативам, впровадження програм модернізації державних підприємств та механізмів страхування від воєнних ризиків та інші заходи сприятимуть боротьбі з безробіттям, вирішенню проблеми зайнятості населення в регіонах країни в цілому та у Придніпровському ЄР, зокрема.

Список використаних джерел

1. Відновлення ринку праці в Україні в умовах війни: регіональні аспекти. [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. Режим доступу: <https://surl.cc/pogtqx> (дата звернення 02.05.2025).
2. Регіони України, 2021. Статистичний збірник. Частина 1. [Електронний ресурс] / За редакцією І. Вернера . Київ: Державна служба статистики України. Київ, 2022 – 276 с. Режим доступу: <https://surl.li/fgqpic> (дата звернення 02.05.2025).
3. Робоча сила України, 2021. Статистичний збірник. [Електронний ресурс] / За редакцією А. Солоп. Київ: Державна служба статистики України. Київ, 2022 – 216 с. Режим доступу: <https://surl.li/cjqext> (дата звернення 02.05.2025).

Науковий керівник: *Васильченко О. О., ст. викладач кафедри економіки і бізнесу, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного*

РЕАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ВРАЖЕНЬ У ТУРИЗМІ: МІЖНАРОДНІ ПІДХОДИ ТА ВИКЛИКИ АДАПТАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ

Ціль сталого розвитку № 17 : Партнерство заради стійкого розвитку

Виноградова Д. В. dasha07vinogradova@gmail.com

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Важливим аспектом реалізації економіки вражень у світовій туристичній практиці є формування спеціалізованих команд фахівців, здатних створювати та керувати емоційними переживаннями відвідувачів. Денисенко М.П. та Юринець З.В. підкреслюють, що «успішні туристичні підприємства інвестують значні ресурси у відбір та навчання персоналу, який стає ключовим елементом у процесі створення незабутніх вражень для туристів» [3]. Дослідники відзначають тенденцію до залучення в туристичну галузь фахівців з театральної режисури, психології емоцій, сторітелінгу та event-менеджменту, які привносять нові підходи до конструювання туристичного досвіду.

У контексті глобальної трансформації туристичної індустрії, викликаній як